

Asia: VN/2401/2026

Ehdotus kansalliseksi mediakasvatuslinjauksiksi

1. Johdanto

Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:

Kansalliset mediakasvatuslinjaukset ovat kunnianhimoinen ja ajankohtainen kokonaisuus, joka tunnistaa mediakasvatuksen keskeisen merkityksen demokratiassa, kokonaisturvallisuudessa ja osallisuudessa. Hienoa, että linjauksia päivitetään vastaamaan ympäröivän yhteiskunnan muuttuneita olosuhteita. Jotta linjausten vaikuttavuus olisi uskottava, niiden toimeenpanon edellytyksiä on kuitenkin syytä vahvistaa. Myöhemmin muutamia keskeisiä kehittämishuomiota.

“Teknologinen kehitys esimerkiksi erilaisten tekoälymallien muodossa on muuttanut mediankäyttöä nopeassa tahdissa. Informaatiovaikuttamisen ja tekoälyn laajenevan käytön myötä kriittisen medialukutaidon tarve on vain kasvanut.” Lisäys: Lisäksi tarvitaan tietoa ja ymmärrystä teknologiayhtiöiden valtarakenteista sekä datankeräämiseen liittyvistä kysymyksistä. Laaja-alaisia medialukutaitoja tulisi ajatella arjen kansalaistaitoina. Jokaisella kansalaisella tulisi olla riittävä perustason ymmärrys siitä, kuinka mm. tekoälymallit ja sosiaalisen median algoritmit toimivat, jotta he kykenevät arvioimaan kriittisesti niiden vaikutuksia omaan ajatteluun, päätöksentekoon ja arkeen sekä laajemmin yhteiskuntaan ja ilmastoon.

"Muutokset sekä informaatio- ja mediaympäristössä että laajemmin yhteiskunnassa korostavat mediakasvatuksen ja kriittisen medialukutaidon tärkeyttä niin demokratian vahvistamiseksi kuin ihmisten hyvinvoinnin lisäämiseksi. "Lisäys: Medialukutaidot on keskeisessä asemassa myös yksilöiden henkilökohtaisen turvallisuuden sekä yksityisyyden suojaamisessa.

Lisäys: Hyvät mediataidot kasvattavat sekä yksilön että yhteiskunnan resilienssiä ja hyvää elämää. On hyvä tiedostaa, että medialukutaidot koostuvat kuitenkin monista erilaisista taidoista ja pelkästään hyvillä medialukutaidolla ei pystytä ratkaisemaan esimerkiksi yhteiskunnallisen turvallisuuden monia haasteita, kiusaamista, radikalisoitumista yms., vaan siihen tarvitaan vankkoja

yhteiskunnallisia sekä kansalaisyhteiskunnan rakenteita, ymmärrystä demokratian merkityksestä, yhteistyötä, rahoitusta ja tietopohjaisuuden ja lukutaidon tukemista.

Lisäys: Suomi on myös sitoutunut kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin (mm. EIS, LOS), joista monet artikkelit liittyvät vahvasti mediakasvatukseen esim. sananvapaus, ilmaisunvapaus, oikeus oppia ja saada tietoa. Lisäksi huomioidaan YK:n lapsen oikeuksien komitea Yleiskommentti nro 25 (2021) digitaaliseen ympäristöön liittyvistä lapsen oikeuksista.

Määritelmä:

“Medialukutaidolla tarkoitetaan taitoja, tietämystä ja kriittistä ymmärrystä, joiden avulla kuka tahansa voi tuottaa, käyttää ja arvioida mediasisältöjä vastuullisesti ja turvallisesti. Osa medialukutaitoa on kriittisen ajattelun taito, jota tarvitaan harkinnan käyttämiseen, monimutkaisten tosiasioiden analysoimiseen ja mielipiteiden ja tosiasioiden välisen eron tunnistamiseen.” Lisäys: Medialukutaidolla on ajassa ja muuttuvassa (media)maailmassa muovautuva olemus, joka on jatkuvassa muutoksessa, mihin vaikuttavat teknologiset, sosiaaliset, kulttuuriset ja poliittiset muutokset.

(Lähde mm. National Media and Information Literacy (MIL) Strategies – Practical Steps and Indicators -dokumentissa: “A vital, dynamic, and multi-dimensional concept that continually evolves in response to technological, social, cultural, and political changes.” (s.3).)

2. Mediakasvatuksen nykytila

Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:

(s.7) “Tavoitteiden ja toimenpiteiden taustalla vaikuttavat yhä vuonna 2019 asetetut tavoitteet kattavasta, laadukkaasta sekä systemaattisesta mediakasvatuksesta.”

Kommentti: Tähän osioon voisi laittaa tarkemmin, mitä edellisten linjausten toteutumisesta nousi haasteiksi esim., miten kattavuus toteutui?

“Korkeakoulutasoisen opetuksen väheneminen on merkittävä huolenaihe: mikäli mediakasvatusta ei enää voi opiskella pääaineena, ei uusia maistereita enää jatkossa valmistu. Ja vaikka yksittäisiä kursseja on tarjolla, kokonaisvaltainen mediakasvatuksen koulutus on heikentynyt, kun laajempi perehtyminen mediakasvatukseen ei ole mahdollista eri alojen ammattilaisiksi valmistuville opiskelijoille.” Kommentti: Maasteritasoinen opiskelu ei ole ainoa tapa tulla mediakasvatuksen ammattilaiseksi.

(s.8) “Julkisen talouden sopeutustoimet vaikuttavat suoraan mediakasvatuksen resursseihin esimerkiksi kasvatuksen, koulutuksen ja järjestötoiminnan osalta. Samalla muiden rahoituslähteiden, esimerkiksi EUrahoituksen, merkitys kasvaa.” Lisäys: EUrahoitus ei ole ainoa ratkaisu kansallisen mediakasvatuksen kehittämiseen, mutta on yksi mahdollinen rahoituslähde.

(s.8) "Demokratian turvaaminen edellyttää mediakasvatukselta entistä vahvempaa roolia kriittisen ajattelun, empatiakyvyn ja vuoropuhelun edistäjänä." Kommentti: Pelkällä mediakasvatuksella ei voida turvata demokratiaa ja mediakasvatuksen luonteeseen kuuluu, että se on kriittistä ajattelua, empatiakykyä ja vuoropuhelua edistävää. Ehdotus: Demokratian turvaaminen edellyttää myös mediakasvatukselta entistä vahvempaa roolia kriittisen ajattelun, empatiakyvyn ja vuoropuhelun edistäjänä.

"Mediakasvatus kuitenkin ei ole vain reaktiota uhkiin, vaan strateginen investointi ihmisten hyvinvointiin ja toimijuuteen sekä edelleen yhteiskunnan vakauteen ja toimintakykyyn." Ehdotus: Mediakasvatus kuitenkin ei ole vain reaktiota uhkiin, vaan arjen kansalaistaito ja investointi ihmisten hyvinvointiin ja toimijuuteen sekä edelleen yhteiskunnan vakauteen ja toimintakykyyn.

Mediakasvatuksen vahvuudet

Lisäys: Monipuolinen yhteistyö toimijoiden välillä.

Lisäys: Mediakasvatus on monitieteinen tieteenala, joka tuo monia näkökulmia aiheeseen.

Lisäys: Mediakasvatuksen merkitys on tunnustettu laajasti yhteiskunnassa.

"Moninaisten toteuttamistapojen avulla tavoitetaan laajasti erilaisia kohderyhmiä." Kommentti: Mutta tavoitetaanko kuitenkin kaikkia kohderyhmiä? Esimerkiksi sosio-ekonomisesti heikommassa asemassa olevat, eri ikäryhmät (mm. työikäiset, ikäihmiset), kielivähemmistöt (materiaaleja ei pystytä tuottamaan esimerkiksi saameksi, ruotsiksi, englanniksi tai muilla kielillä).

Mediakasvatuksen haasteet

"Mediakasvatuksen rahoitus on vähentynyt ja rahoitus on epävarmaa. mikä vaikeuttaa pitkäjänteisen työn suunnittelua ja toteutusta." Ehdotus: Mediakasvatuksen rahoitus on vähentynyt, rahoitus on epävarmaa ja lyhytjänteistä, mikä vaikeuttaa pitkäjänteisen ja systemaattisen työn suunnittelua ja toteutusta sekä vaikuttavuuden arviointia. Se myös rapauttaa kansalaisyhteiskuntaa.

Lisäys: Mediakasvatuksen vakaat asiantuntijarakenteet puuttuvat eri sektoreiden ydintoiminnassa tai eivät ole systemaattisia, jonka varaan mediakasvatusosaaminen ja -koulutus voi rakentua.

3. Visio

Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:

Ehdotus: Mediakasvatus on yhdenvertaista ja saavutettavaa, korkeatasoista, ajantasaista, kestävää ja se edistää hyvää elämää. Se on keskeinen osa yksilön arkea, työelämää ja kokonaisturvallisuutta, demokratian vahvistamista ja yhteiskunnallisen luottamuksen rakentamista. Mediakasvatus vahvistaa kaikkien Suomessa asuvien kriittistä medialukutaitoa ja osallisuutta yhteiskuntaan.

4. Tavoitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:

(s.11.) Tavoite 1. Toimijuuden vahvistaminen. Mediakasvatus lisää toimijuutta, osallisuutta ja hyvinvointia.

“Toimijuutta vahvistava mediakasvatus lisää esimerkiksi osallisuutta ja hyvinvointia, ja vähentää vihapuhetta, disinformaatiota ja syrjäytymistä. “ “Lisäys:... vähentää vihapuhetta, disinformaatiota ja syrjäytymistä yhdessä muiden yhteiskunnallisten toimien kanssa.

“Mediakasvatus rakentuu vahvasti yhdenvertaisuuteen perustuvalla arvopohjalla ja se huomioi laajasti erilaiset kohderyhmät ja sisällöt.” Lisäys: Mediakasvatus rakentuu vahvasti yhdenvertaisuuteen perustuvalla arvopohjalla ja se huomioi laajasti erilaiset ja eri-ikäiset kohderyhmät ja sisällöt.

“Medialukutaidon merkitys alueellisena ja paikallisena toimintana kasvaa ja mediakasvatusalan yhteistyötä ja verkostoitumismahdollisuuksia kehitetään niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Perheiden toimijuus mediankäytön kysymyksissä vahvistuu ja tietoisuus kaikkien mediankäyttäjien oikeuksista ja velvollisuuksista lisääntyy. “ Kommentti: Miksi vain perheiden toimijuus nostettu? kansalaisten, koulujen, nuorisotyön... Lisäys: ...tietoisuus kaikkien mediankäyttäjien ja teknologiayhtiöiden oikeuksista ja velvollisuuksista lisääntyy...

(s.11) Tavoite 2. Osaamisen kehittäminen. Lisäys: Koulutus, tutkimus, työelämä ja kokemus vahvistavat mediakasvatusosaamista.

“Toimijuutta ja hyvinvointia vahvistava medialukutaito syntyy ammattilaisten kattavan mediakasvatusosaamisen ja kansalaisten oman ja yhteisen oppimisen seurauksena.” Lisäys: Medialukutaito on osa elinikäistä oppimista. Se ei ole ainoastaan yksilön taito vaan kytkeytyy laajemmin yhteiskuntaan.

(s. 12) Tavoite 3. Kestävyyden edistäminen. Lisäys: Mediakasvatuksen taloudellinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja ekologinen kestävyys vahvistuvat.

Lisäys: Mediakasvatuksen taloudellinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja ekologinen kestävyys vahvistuu, kun alan rakenteet, vahva kansalaisyhteiskunta, rahoitus ja yhteistyö perustuvat pitkäjänteisyyteen, inklusiivisuuteen ja ympäristötietoisuuteen.

5. Toimenpiteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:

5.1 Toimijuuden vahvistaminen

Edistetään alueellista ja paikallista mediakasvatusta

“Lisätään ymmärrystä paikallisten mediakasvatussuunnitelmien ja -strategioiden tärkeydestä asukkaiden hyvinvoinnille ja kokonaisturvallisuudelle.” Kommentti: Kaipaa tarkennusta - mitä tässä tarkoitetaan paikallisilla mediakasvatussuunnitelmilla ja -strategioilla ja kenestä puhutaan, kun puhutaan asukkaista.

Tuetaan tasapainoista media-arkea

Ehdotus: Lisätään tutkimukseen perustuvaa tietoa median käytöstä ja sen hyödyntämistä mediakasvatustyössä. Kehitetään moniammatillisesti keinoja tukea toimijuutta ja hyvinvointia edistävää median käyttöä. Tarjotaan tukea erilaisiin mediankäytön tilanteisiin kaikenikäisille oppilaitoksissa, nuorisotyössä, kodeissa, perheissä, vapaan sivistystyön parissa. Tuotetaan aihepiiriin liittyvää sisältöä ja tarjotaan koulutuksia monipuolisesti eri alan ammattilaisille. Korostetaan yhteisön ja yhteistyön merkitystä tasapainoisen media-arjen luomisessa. Peräänkuulutetaan teknologiayhtiöiden vastuunkantoa tasapainoisen media-arjen edistämisessä. Tunnistetaan kasvatuksellisen, ehkäisevän, suojeluun perustuvan ja tukipalveluihin perustuvan mediakasvatuksen merkitys. Kaikella on paikkansa kentällä ja ne tukevat toisiaan.

Kehitetään mediakasvatuksen moninaisuutta

“Otetaan lähtökohdaksi kaikessa mediakasvatuksessa inklusiivinen mediakasvatus, joka huomioi erilaiset kieliryhmät, kulttuuritaustat, oppimistavat sekä identiteetit.” Lisäys: sekä eri ikäryhmät ja elämäntilanteet.

Vaikutetaan mediakasvatuksella syrjäytymisen estämiseen. Kommentti: Hieman irrallinen lause tässä kohtaa ja lupaa aika paljon.

Vahvistetaan monipuolista mediakasvatusalaa

“Edistetään mediakasvatuskenttää, jonne kaikilla toimijoilla on organisaation koosta, toimialasta tai toiminnan laajuudesta riippumatta tervetullut olo. Pidetään yllä ja kehitetään olemassa olevia verkostoja, sivustoja ja tapahtumia, joissa mediakasvatuksen eteen työtä tekevät saavat ajankohtaista tietoa sekä pääsevät jakamaan ajatuksiaan ja verkostoitumaan. Tiedotetaan uusista toiminnoista sekä yhteistyömahdollisuuksista.” Lisäys: tunnistetaan kansalaisyhteiskunnan merkitys mediakasvatuksen kentällä. Kommentti: Jää epäselväksi kuka edistää mediakasvatuskenttää? Kenen vastuulla on ylläpitää verkostoja ja tiedottaa? Tämä jää helposti ajatukseksi linjausten sivuille, kun vetovastuuta ei ole. Mediakasvatuskenttä on monimuotoinen, mutta myös pirstaloitunut ja vastuutahon puuttuessa vaarana on nurkkakuntaisuus ja päällekkäinen tekeminen. Monipuolinen ja yhtenäinen kenttä olisi kaikkien etu.

Edistetään reilua ja turvallista mediankäyttöä

Kommentti: Mitä tässä tarkoitetaan reilulla mediankäytöllä?

(s.14) Lisäys: Tuotetaan tietoa, sisältöjä ja koulutuksia turvallisesta mediankäytöstä, yksityisyydensuojasta, datan luovuttamisesta ja kansalaisten omasta vastuusta turvallisen mediaympäristön luomisessa. Lisäksi mietitään keinoja, kuinka digijättien valtaa voidaan säädellä ja vaatia niitä vastuuseen turvalliseen mediankäyttöön liittyen.

Lisäys: Viestitään sekä kehitetään tehokkaita keinoja, joilla voi ilmoittaa epäasiallisesta käytöksestä ja oikeuksien loukkaamisesta ja niihin liittyvistä seuraamuksista.

Edistetään toimijoiden aktiivisuutta kansainvälisessä mediakasvatusyhteisössä

(s. 14) Kommentti: Kansainvälisyyden näkökulmaa olisi syytä laajentaa kautta linjan. Linjauksissa kansainvälisyys painottuu EU-säätelyyn, turvallisuuskysymyksiin ja rahoitukseen. Mediakasvatuksen kansainvälisyys voisi kuitenkin sisältää myös globaalien mediatalouden valtasuhteiden, alustatalouden ja datatalouden eettisten kysymysten sekä kulttuurienvälisen dialogin kriittisen tarkastelun. Kansainvälisyyttä koskevia kohtia tulisi täydentää globaalien mediakasvatuksen näkökulmalla, jotta mediakasvatus ei kavennu liian vahvasti hallinnolliseksi tai turvallisuuspoliittiseksi ulottuvuudeksi. Myös kunnioittava yhteistyö länsimaiden ulkopuolella tulisi nostaa eksplisiittisesti esiin.

5.2 Osaamisen kehittäminen

Vahvistetaan medialukutaidon asemaa opetuksessa

Lisäys: Formaalin opetuksen lisäksi tulisi mainita erikseen myös non-formaali ja kasvatus- ja ohjausala.

Lisäys uusi otsikko:

Vahvistetaan medialukutaidon osaamista kaikessa nuorten parissa tehtävässä työssä

Laajempi perehtyminen mediakasvatukseen eri alojen ammattilaisiksi valmistuville opiskelijoille toisen asteen tai kolmannen asteen opinnoissa. Jokaisella kasvatus-, ohjaus- ja opetusalaan opiskelevalla ja alalla jo työskentelevällä nuorisoalan ammattilaisella tulee olla vähintään perustiedot ja -taidot medialukutaitojen opettamisesta nuorille ja nuorten tukemisesta alati muuttuvassa digi- ja mediaympäristöissä.

Lisäys uusi otsikko:

Integroidaan mediakasvatus vahvemmin työelämään

Medialukutaidot ovat tärkeitä työelämätaitoja. Huomioidaan ja tunnustetaan mediakasvatusosaaminen toimenkuvissa ja kelpoisuusvaatimuksissa sekä työmarkkinatarpeiden selvittämisestä. Tämä synnyttää tarvetta mediakasvatuskoulutukselle, joka seuraa kasvanutta kysyntää ja arvostusta työelämässä.

KOMMENTTI: Rakenteellinen kysymys koskee koulutuksen ja työelämän välistä epäsuhtaa. Linjauksissa korostetaan mediakasvatuskoulutuksen vahvistamista, mutta kentän rahoitus- ja työllisyysnäkökulmat ovat epävarmat. On riski, että koulutusta lisätään ilman, että alalle syntyy riittävästi pysyviä työmahdollisuuksia. Kestävämpi ratkaisu on vahvistaa ensin mediakasvatuksen asemaa eri sektoreiden ydintoiminnassa ja luoda vakaita asiantuntijarakenteita, joiden varaan koulutus voi rakentua.

Lisää uusi otsikko:

Kehitetään tapoja tehdä käytännön mediakasvatusta

Mediakasvatus elää ja muuttuu ajassa. Kehitetään systemaattisesti mediakasvatustutkimukseen pohjautuvaa ruohonjuuritason pedagogisia mediakasvatustutkimuksia, käytänteitä ja toimintoja.

Mediakasvatus perustuu tutkimustietoon

“Mediakasvatus perustuu tutkimukseen.” Lisäys: Tunnustetaan, että mediakasvatus on monitieteinen tieteenala ja tutkimusta tehdään monesta eri näkökulmasta, niitä kuitenkin arvottamatta. Tuodaan tutkimusta esiin sekä yleiseen ja yhteiseen keskusteluun.

Tarjotaan mediakasvatuksen aikuis- ja täydennyskoulutusta

Lisäys: Täydennyskoulutuksella vahvistetaan erityisesti työssä olevien kasvatus-, ohjaus- ja opetus- ja nuorisoalan työntekijöiden sekä muiden työssään medialukutaitoa edistävien ammattilaisten osaamista.

Lisäys: Jo alalla työskenteleville tuotetaan laadukasta ja tietoon perustuvaa mediakasvatusmateriaalia ja -koulutusta alalla tunnettujen ja luotettavien toimijoiden toimesta.

Elinikäisellä oppimisella vahvistetaan medialukutaitoa

“Tuetaan julkisen sektorin ja järjestöjen yhteistyötä avaintaitojen kehittämisessä.” Kommentti: Pitäisikö avaintaidot määritellä tässä? Nyt puhutaan vain digitaalisista taidoista.

Syvennetään osaamista uusista teknologioista ja yhteiskunnallisista ilmiöistä

“Vahvistetaan ammattilaisten uusiin teknologioihin, pelikasvatukseen ja mediakasvatuksen kannalta merkittäviin yhteiskunnallisiin ilmiöihin liittyvää osaamista.” Kommentti: Keihin ammattilaisiin viitataan?

Vahvistetaan kansallista resilienssiä laajoilla tietoiskuilla ja koteihin suunnatuilla materiaaleilla

“Tuotetaan koteihin suunnattuja mediakasvatusmateriaaleja ja yleisiä tietoiskuja ajankohtaisista aiheista kuten tekoälyn mukanaan tuomat muutokset ja disinformaatio.” Lisäys: huijaukset ja digitaalisten laitteiden käytön suositukset Kommentti: vaatii hieman tarkennusta, mistä muutoksista tässä puhutaan?” tekoälyn mukanaan tuomat muutokset”

5.3 Kestävyyden edistäminen

KOMMENTTI: Ekologista kestävyttä tulisi käsitellä nykyistä syvemmin. Media- ja teknologiasektori ei ole ympäristöneutraali, vaan siihen liittyy merkittäviä ilmasto- ja resurssivaikutuksia.

Mediakasvatuksen tulisi kehittää kriittistä ymmärrystä median ja teknologian ympäristövaikutuksista, ei ainoastaan edistää digitaalisten taitojen laajentamista. Samoin kriittisesti tulisi arvioida mediakasvatuksen omaa toimintaa. Kestävyttä koskevaa lukua olisi mahdollista täydentää ekologisen medialukutaidon käsitteellä sekä konkreettisilla toimenpiteillä, kuten ympäristövaikutusten huomioimisella rahoituskriteereissä ja suosituksilla vähähiilisistä toimintatavoista. Lisäksi tarvitaan lisää tietoa ekologisesti kestävästä mediakasvatuksesta.

Tuetaan rakenteellista kehittämistä

Lisäys: Sisällytetään mediakasvatusosaaminen osaksi organisaatioiden työnkuvia ja strategisia asiakirjoja...

Monipuolistetaan rahoituspohjaa

“Lisätään yksityisen rahoituksen osuutta mediakasvatuksessa ja korostetaan ympäristö- sekä yritysvastuun merkitystä osana mediakasvatuksen kehittämistä.”

Kommentti: Miten yksityisen rahoituksen osuutta lisätään? Rahoituspohjan laajentaminen on hyvä asia, mutta ratkaisu resurssipulaan ei löydy ainoastaan hankepohjaisesta EUrahoituksesta tai yksityisestä rahoituksesta vaan uusia pitkäkestoisia rahoitusinstrumenttejä tulisi kehittää, jotta mediakasvatuksen tasoa voidaan ylläpitää sekä kehittää.

Kehitetään rahoitusmalleja

Lisäys: Varmistetaan keskeisille, laadukasta mediakasvatusta toteuttaville toimijoille pitkäkestoista rahoitusta kehittämällä rahoitusinstrumenttejä pitkäjänteisen, laadukkaan ja ajantasaiseen tietoon pohjautuvan mediakasvatuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen alati muuttuvan mediaympäristön parissa.

Vahvistetaan julkista tukea

Lisäys: “Vahvistetaan julkisen sektorin roolia tukijana, mahdollistajana ja tiedonvälittäjänä...Tuetaan hankkeiden suunnittelua ja rahoituksen hakua , vaikuttavuusarviointia sekä luodaan edellytyksiä pitkäkestoisten ja vaikuttavien hankkeiden toteuttamiselle eri puolilla Suomea.”

Vahvistetaan elinvoimaa

“Edistetään mediakasvatukseen liittyvää hanke- ja yritystoimintaa...” Kommentti: Pitäisi pyrkiä pitkäkestoisempaan toimintaan hankkeiden sijaan. Yritystoiminta tulee perustua osaamiseen ja tietoon.

Edistetään avoimuutta

Kommentti: Avoimet lisenssit ja hyvien käytäntöjen jakaminen on lähtökohtaisesti hyvä asia, mutta myös menetetty mahdollisuus esim. omarahoituksen keräämiseen rahoituspohjan vahvistamiseen. Eri kaupalliset toimijat hyödyntävät materiaaleja kaupallisiin tarkoituksiin non-commercial lisensseistä huolimatta. Yhteiset pelisäännöt voisi olla yksi tapa estää tätä, jotta mahdollisimman moni pystyy hyötymään avoimista materiaaleista.

Kehitetään arviointikäytäntöjä

“Luodaan, kehitetään ja jaetaan arviointimalleja, jotka tukevat mediakasvatuksen laatua, jatkuvuutta ja vaikuttavuutta. ”Kommentti: Kuka on vastuussa tästä?

6. Toimeenpano ja seuranta

Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:

7. Liitteet

Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:

8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

Yleiset kommentit kokonaisuudesta:

Planetaariset näkökulmat, teknologiayhtiöiden vastuu, digitaalinen hyvinvointi, sivistys eivät saa jäädä resilienssipuheen, disinformaation torjunnan ja turvallisuusnäkökulmien alle. Tärkeää olisi tuoda myös tulevaisuususko mukaan linjauksiin.

Lisäksi on syytä tarkastella medialukutaidon roolia kokonaisuudessa. Linjauksissa medialukutaitoon liitetään hyvin laaja kirjo erilaisia yhteiskunnallisia tavoitteita. Vaikka medialukutaito on keskeinen kansalaistaito, siihen kohdistuvat odotukset näyttäytyvät helposti liioiteltuina. On riski, että medialukutaito välineellistyy ratkaisuksi rakenteellisiin ongelmiin, joita ei voida ratkaista yksilötason osaamisella. Johdantoon ja visioon olisi perusteltua lisätä selkeämpi raja- ja medialukutaidon ydintehtävistä sekä vahvistaa sen sivistyksellistä ja kulttuurista ulottuvuutta turvallisuus- ja kilpailukykyretoriikan rinnalla. Samoin laajempien yhteiskunnallisten rakenteiden (esim. Media literacy indexin mittarit) merkitys on tärkeä tuoda esiin.

Resurssikysymys on nähtävä linjausten läpileikkaavana edellytyksenä, ei vain tunnistettuna haasteena. Linjauksissa tunnistetaan mediakasvatuksen rahoituksen niukkuus, mutta tämä ei heijastu riittävän velvoittavasti tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Ilman pitkäjänteistä rahoitusta, pysyviä asiantuntijarakenteita ja ohjelmallista sitoutumista kunnianhimoiset tavoitteet jäävät helposti julkilausumatasolle. Mediakasvatukselle esiin tuotujen tavoitteiden luonteen (esim. kokonaisturvallisuus ja demokratia) vuoksi erityinen vastuu tästä kuuluu julkiselle sektorille. Kestävyyttä ja toimeenpanoa koskeviin lukuihin tulisi lisätä selkeä sitoumus monivuotiseen kansalliseen mediakasvatusohjelmaan, rahoitusinstrumenttien konkreettisempaan monipuolistamiseen sekä pysyvien tehtävärakenteiden kehittämiseen.

Tällä hetkellä mediakasvatusosaamisen kestävyys horjuu rahoituksen, korkeakoulutasoisen koulutuksen ja pitkäjänteisyyden puutteessa. Leikkaukset kaventavat toimintamahdollisuuksia, uusia osajia ei tule, ja monet toimijat turvaavat itseään lyhytkestoisilla hankkeilla ja niiden rahoituksilla. Mediakasvatuksen kestävyttä on edistettävä jos haluamme että se tässä maassa vielä jatkaa yhtä korkeatasoisena kuin ennenkin.

Kansalaisjärjestöjen roolia tulisi vahvistaa. Järjestöt mainitaan linjausten toimeenpanossa, mutta niiden strateginen merkitys jää taustalle. Suomalaisessa mediakasvatuksen kentässä kansalaisjärjestöt ovat keskeisiä toimijoita erityisesti haavoittuvien ryhmien tavoittamisessa, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa ja osallisuuden edistämässä. Toimeenpano-osioon olisi perusteltua lisätä selkeä roolikuvaus kansalaisjärjestöistä osana mediakasvatuksen ekosysteemiä sekä kirjaukset pitkäjänteisen rahoituksen turvaamisesta ja pysyvistä vuoropuhelurakenteesta. Tämä ground up -näkökulma vahvistaisi myös tavoitetta toimijuuden edistämisestä.

9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

Muita mahdollisia terveisiä:

Hienoa, että linjaukset päivitetään juuri nyt!

Prusskij Christa
Mediakasvatusseura ry